

УДК 346.544.4:341174(4)

Т. Шевченко (Каплюченко),
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету

ДІЯЛЬНІСТЬ НАГЛЯДОВИХ ОРГАНІВ ТА ОРГАНІВ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ВИКОНАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО БЕЗПЕКИ ПРОДУКЦІЇ В ЄС НА РИНКУ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ

Як відомо, ЄС був створений шляхом укладення договорів між суверенними державами, і сьогодні у важливих випадках згода всіх держав-членів залишається єдиним правилом визнання. Багато в чому ЄС, створивши свій внутрішній ринок, завдячує міжнародному праву, зокрема праву міжнародних договорів.

Внутрішній ринок ЄС розвивається через конфлікт між національним та глобальним виміром правої інтеграції. На сучасному внутрішньому ринку ЄС відбувається синтез великої кількості видів ринків, які взаємодіють між собою, але, на нашу думку, головним із них є споживчий ринок – ринок споживчих товарів і послуг.

Метою роботи є розмежування компетенцій ЄС між органами, які здійснюють заходи з ринкового нагляду, та органами, що забезпечують виконання законодавства щодо безпеки продукції.

Незважаючи на чисельні публікації в галузі правового регулювання ринкових відносин в ЄС, на сьогодні залишаються невирішеними ще багато питань, пов'язаних із розвитком правової сфери регулювання споживчого ринку непродовольчих товарів, що зумовлено високою динамікою відносин та швидким технологічним розвитком. Дослідження цих питань у правовій площині є

досить важливим і потребують ґрунтовного наукового вивчення. Для подальшого дослідження ринкового нагляду та оцінки відповідності в ЄС важливим є розуміння компетенцій органів ЄС у цих сферах. Відповідно до вимог ЄС ринковий нагляд повинен бути інституційно відокремлений від функції оцінки відповідності.

Успішна політика безпеки на споживчому ринку ЄС у своєму підґрунті має ефективний та дієвий нагляд за ринком. Саме зусилля держав-членів, спрямовані на виявлення та видалення небезпечної продукції з ринків, забезпечують політичній структурі можливість належної реалізації та життєздатності. Така позиція є корисною не тільки для європейських споживачів, адже компанії-виробники також вимагають однакових умов для інновацій та процвітання [1]. Ринковий нагляд визначено важливим інструментом забезпечення виконання Директив «Нового підходу», зокрема за допомогою заходів перевірки відповідності продукції чинним директивам, застосування заходів для приведення невідповідної продукції у відповідність до вимог, а також застосування санкцій у відповідних випадках [2].

Методологічний інструментарій дослідження обрано з урахуванням мети

і задач, а також предмета та об'єкта наукового дослідження. Формально-логічний та формально-юридичний методи зробили можливим проведення аналізу правових норм щодо здійснення ринкового нагляду на споживчому ринку ЄС та України, дозволили виявити недоліки чинного законодавства в досліджуваній сфері та обґрунтувати висновки й пропозиції щодо його вдосконалення.

Свого часу зміцнення та захист добробуту європейських споживачів було визначено наріжним камінням споживчої політики ЄС на 2007–2013 роки, проголошеної як «Розширення прав і можливостей споживачів, підвищення їхнього добробуту за допомогою ефективного захисту» [3]. Нагляд за ринком став важливим інструментом для досягнення цілей цієї стратегії. До найважливіших змін, які викликали «Нові законодавчі рамки» у законодавчому середовищі ЄС, слід віднести введення комплексної політики щодо ринкового нагляду. Це значно змінило баланс законодавчих положень ЄС від принципово орієнтованих на встановлення вимог до продукції, які мають бути виконані, коли продукція вводиться в обіг, до рівнозначного наголосу на аспектах правозастосування протягом усього життєвого циклу продукції [4].

Варто зазначити, що ринковий нагляд у ЄС є важливою складовою частиною міжнародного нагляду за ринком.

У структурі ООН з 1947 року активно діє одна з п'яти регіональних комісій – Європейська економічна комісія (United Nations Economic Commission for Europe – UNECE), до складу якої входить Робоча група (РГ. 6) з питань політики в галузі стандартизації та співробітництва з питань нормативного регулювання. Саме в межах роботи означеної групи під егідою постійної міжурядової групи експертів, які консультують національні уряди з питань політики щодо стандартів, технічного регулювання, процедур оцінки відповідності встановленим нормам, нагляду за ринком, а також з інших суміжних питань, у 2002 році було створено Кон-

сультативну групу Market Surveillance (MARS) Group, яка стала місцем для дискусій представників державних органів, міжнародних організацій, національних органів із захисту прав споживачів, експертів у сфері нагляду за ринком. Сьогодні активно формується міжнародна група контролю за ринком Ex-MARS [5]. На засіданні Групи MARS, що пройшло в Женеві (Швейцарія) з 26 по 27 вересня 2016 року, представник Європейської комісії ознайомив учасників засідання з програмним документом щодо транскордонного співробітництва, прийнятого в лютому 2016 року, в якому була представлена типова форма транскордонного співробітництва між органами нагляду за ринком Європейського Союзу з метою здійснення ефективного нагляду в межах єдиного ринку, незважаючи на те, що правоохоронні повноваження окремих органів з нагляду за ринком обмежені національними кордонами країни.

Розроблення Моделі загальної процедури нагляду за ринком (GMSM) ведеться з 2007 року, а експерти/державні органи використовують її для створення власних програм із нагляду за ринком та планування заходів у цій сфері.

Слід виокремити велике значення у процесі вдосконалення механізму ринкового нагляду в ЄС результатів проекту, який здійснювався в період із 2006 по 2009 років PROSAFE.

PROSAFE – це Європейський форум із забезпечення безпеки продукції, який є некомерційною професійною організацією для органів ринкового нагляду, спрямованою на поширення елементарного рівня знань та практичного досвіду в рамках нагляду за ринком організацій держав – членів Європейського економічного простору (ЄЕА). Головна мета його діяльності полягає в підвищенні безпеки користувачів продуктів та послуг у ЄС. PROSAFE був створений співробітниками з нагляду за ринком із різних країн по всій Європі. Перше засідання відбулось у 1990 році, з тих пір більшість країн

ЄС і кандидатів у члени ЄС були представлені на нарадах для того, щоб забезпечити високий рівень прозорості. У Статуті PROSAFE містяться керівні принципи для цієї організації і її членів. На засіданні Генеральної Асамблеї PROSAFE у травні 2016 року, який відбувся в Любляні (Словенія), проект Статуту PROSAFE був узгоджений усіма його членами.

Починаючи з 2006 року PROSAFE взяв на себе ініціативу щодо координації ряду спільних дій між різними організаціями з нагляду за ринком в ЄС. Проект під назвою «Посилення нагляду за ринком в Європі на основі передових методів» (EMARS) (здійснювався з 2006–2009 роках) реалізовувався за фінансової підтримки Генерального директорату з охорони здоров'я та захисту споживачів, а також Європейської асоціації вільної торгівлі (EFTA) та низки європейських країн [6] та EMARS II (2009–2011 роках), мав високе значення у вдосконаленні методів механізму ринкового нагляду. Мета проекту полягала в підвищенні безпеки продукції для споживачів і посиленні ефективності нагляду за ринком із мінімальним навантаженням для промисловості.

Наразі Європейське співробітництво з питань ринкового нагляду здійснюється через неформальні групи органів із нагляду за ринком, які називаються групами адміністративного співробітництва (AdCos). Члени цих груп призначаються державами – членами і представляють національні компетентні органи нагляду за ринком по секторах. Вони зустрічаються кілька разів на рік для обговорення питань нагляду за ринком у сфері їхніх компетенцій, а також із метою забезпечення ефективного, комплексного і послідовного нагляду за ринком. Їхніми основними цілями є: досягнення правильного і однакового застосування положень законодавства в межах єдиного ринку; підвищення ефективності нагляду за ринком, для єдиного ринку; встановлення відповідних каналів зв'язку між національними урядами та комісією; налагодження і

координація спільних дій із наглядом за ринком у разі перетину кордонів; обмін досвідом, посилення співпраці в області практики оцінки відповідності, а також окремі випадки.

Європейське законодавство визначає ринковий нагляд як діяльність, що провадиться, і заходи, що вживаються державною владою, для забезпечення відповідності продуктів вимогам, встановленим у відповідних актах гармонізованого законодавства ЄС. Нагляд повинен забезпечувати, щоб продукти не становили ризику для здоров'я, безпеки або будь-якого аспекту захисту суспільного інтересу (гл. 1, ст. 2 Регламенту № 765/2008 Європейського Парламенту та Ради) [7]. Ринковий нагляд має на меті забезпечити однаковий рівень захисту громадян у межах внутрішнього ринку, а також однорідне нормативне поле для суб'єктів економічної діяльності [7].

Шляхи постачання продукції на внутрішній ринок ЄС потребують координації нагляду за ринком за межами національних кордонів країн-членів. Таке співробітництво попереджає появу небезпечної продукції, від якої відмовились на ринку однієї країни-члена ЄС, на внутрішньому ринку ЄС через інші шляхи доступу на цей ринок. Таким чином, ринковий нагляд гарантує громадянам рівноцінний рівень захисту здоров'я та безпеки на всій території єдиного ринку ЄС незалежно від походження продукції та зумовлює підвищення ефективності законодавства ЄС, яке прагне захисту й інших суспільних інтересів та досягнення цілей ЄС [8].

Компетенція ЄС у галузі ринкового нагляду на споживчому ринку полягає головним чином у здійсненні правотворчої діяльності, встановленні однакових правил і норм на європейському рівні, які діють безпосередньо (регламент як акт уніфікації) або відповідно до яких держави-члени ЄС зобов'язані приводити своє національне законодавство у відповідність до гармонізованого законодавства ЄС (директиви як акти гармонізації). Правотворча

діяльності ЄС у сфері ринкового нагляду на споживчому ринку, як і в інших сферах, реалізується передусім його законодавчими інститутами: Європейським Парламентом і Радою, які можуть доручати Європейській Комісії як виконавчому інституту ЄС вживати додаткових заходів у формі виконавчих або делегованих актів [9].

Правотворча діяльність ЄС реалізується його інститутами шляхом прийняття законодавчих актів, що регулюють суспільні відносини у сфері ринкового нагляду на внутрішньому ринку. У зв'язку із цим варто відзначити, що термін «законодавство» в ЄС застосовується в широкому і вузькому сенсі [9]. У широкому сенсі термін «законодавство» застосовується до всього вторинного права ЄС. До вступу в силу змін до Установчих Договорів за Лісабонським договором термін «законодавство» використовувався в документах ЄС тільки в широкому сенсі. У результаті внесених змін змінилося і тлумачення терміну «законодавство ЄС», під яким розуміється не все вторинне право, а лише законодавчі акти. Термін «законодавчі акти» вперше включений до установчих документів Лісабонським договором та відповідно до статті 289 ДФЄС означає правовий акт, який має обов'язкову юридичну силу, прийнятий Радою та Європейським Парламентом за звичайною законодавчою процедурою або спеціальною законодавчою процедурою [10].

Горизонтальна складова частина ринкового нагляду в ЄС встановлює загальні принципи ринкового нагляду, тоді як вертикальна (або секторальна) встановлює правила ринкового нагляду для окремих типів продукції [11]. Загальна безпека продукції встановлюється Директивою 2001/95/ЄС [12]. Вона також визначає обов'язки держав-членів щодо нагляду за ринком для забезпечення безпеки споживчої продукції. Загальна безпека продукції встановлюється також настановами ЄС щодо виконання директив «Нового підходу». Загальний порядок та умови розміщення

продукції на внутрішньому ринку ЄС, проведення робіт з оцінки відповідності та акредитації, а також механізм ринкового нагляду окреслені в Регламентах № 764/2008 [13] та № 765/2008 [15], у Рішенні № 768/2008 [14] від 9 липня 2008 р.

Європейська Комісія шляхом використання системи електронних засобів розробляє та підтримує загальну систему архівації та обміну інформацією щодо наглядової діяльності на внутрішньому ринку та інформації щодо будь-якої невідповідності товару гармонізованому законодавству як ЄС, так і держав-членів. Система відображає нотифікацію та інформацію, передбачену ст. 22 Регламенту ЄС 765/2008 [15]. Відповідно до цієї статті держави-члени зобов'язані надавати Європейській Комісії інформацію, що є в їх розпорядженні, про продукти, які становлять ризик, зокрема дані, що стосуються ідентифікації продукту, його походження та ланцюгу його поставок, пов'язаного із ним ризику, сутності і тривалості вжитого національного заходу та будь-яких добровільних заходів, ужитих суб'єктами господарської діяльності.

Ефективною та дієвою у сфері непродовольчих товарів є система RAPEX, передбачена у статті 12 Директиви 2001/95/ЄС [12]. Водночас узгоджений нагляд за ринком ЄС потребує повного обміну інформацією про національні заходи в цій сфері, що не передбачено в даній системі. Доступ до системи RAPEX є відкритим не тільки для країн – членів ЄС, але й для країн-кандидатів, третіх країн і міжнародних організацій у рамках угод між ЄС і цими країнами або міжнародними організаціями, згідно з умовами, визначеними в таких угодах. Останні ґрунтуються на взаємності й включають положення про конфіденційність, що відповідають положенням, які застосовуються в ЄС (ч. 4 ст. 12 Директиви 2001/95/ЄС) [12].

ІТ-системи відіграють провідну роль у полегшенні обміну інформацією між

різними системами, наприклад, RAPEX, ICSMS, CIRCA та іншими. Часто виникають ситуації, коли в різні системи треба ввести однакові дані в різних форматах. Із метою уникнення дублювання планується розроблення сумісної IT-системи, яка забезпечить взаємодію з існуючими прикладними програмами. Зокрема, ICSMS є IT-системою Європейської Комісії, яка забезпечує комплексну комунікаційну платформу для спостереження між органами влади країн – членів ЄС [16].

Слід наголосити, що ICSMS – це не тільки механізм для надійного обміну інформацією між органами влади, а й платформа для впровадження політики ринкового нагляду [4]. Кінцевою метою ICSMS є допомога у виконанні однієї з основних цілей ЄС, що пов'язана із забезпеченням надійності та узгодженості у впровадженні та застосуванні європейського законодавства із забезпечення операторів і громадян можливістю отримувати всі переваги внутрішнього ринку. Система дозволяє отримувати доступ до інформації, а саме: про результати випробувань продукту; ідентифікаційні дані економічного оператора; оцінку ризику; аварії; про заходи, вжиті наглядовими органами влади для спільного, швидкого та ефективного розповсюдження інформації не тільки серед владних органів, але й громадськості [4].

Свого часу було розпочато розроблення нової платформи ICSMS-AISBL за фінансової підтримки ЄС [17]. ICSMS розвивається й далі, здійснює збирання, зберігання й обмін інформацією та передовим досвідом між усіма суб'єктами, що мають безпосереднє відношення до ринкового нагляду. Це включає публікацію результатів випробувань, результатів спільних дій, керівних принципів і роз'яснень для здійснення підготовки органів нагляду за ринком, тематичних досліджень, статистики та загальної інформації про ринку нагляду за товарами [18].

ICSMS складається із внутрішньої та громадської зон:

– внутрішня зона призначена тільки для авторизованих користувачів: органів нагляду за ринком, митних органів та органів ЄС. Вона містить всю наявну інформацію (опис продукту, результати випробувань, вжиті заходи);

– громадська зона для споживачів, користувачів і виробників. Інформація, яку видно у громадській зоні, містить лише несекретні дані, які стосуються продукції [18].

Сьогодні актуальним напрямком є створення синергії між GRAS-RAPEX і ICSMS, незважаючи на те, що вони мають дуже різні функції і тому допоки використовуються окремо. Адже інформація, пов'язана з нещасними випадками і травмами, викликаними небезпечними продуктами, на внутрішньому ринку повинна стимулювати зусилля зі здійснення заходів нагляду за ринком [19]. Сьогодні синергія між ICSMS та RAPEX дозволяє користувачам створювати RAPEX-проекти повідомлень на основі даних, вже частково доступних в ICSMS. Додаткові дані, необхідні для завершення повідомлення оповіщення RAPEX, повинні бути додані вручну через тире [19]. Також Європейською Комісією розглядається доцільність створення Громадських споживчих баз даних безпечних товарів (Consumer Product Safety Information Database), які зможуть включити в себе платформу для скарг і реєстрації травм. Ця платформа буде брати до уваги успіхи, досягнуті EUROSAFE, OECD та інших відповідних інструментів, наявних у цій області.

Загалом наразі заходи з ринкового нагляду та контроль за безпекою продукції, співпраці на рівні ЄС включають у себе:

– систему оперативної інформації (RAPEX) – систему оповіщення, яка полегшує швидкий обмін інформацією між країнами ЄС і Європейською Комісією;

– загальну систему інформаційної підтримки ICSMS для обміну інформацією, яка включає в себе кращі заходи, результати спільних дій, інформацію

про програми спостереження на національних ринках держав-членів;

– заходи із захисту, які зобов'язують країни ЄС повідомляти про будь-які дії, вжиті ними, які обмежують вільне переміщення продукту, оскільки він становить небезпеку або іншим чином не відповідає вимогам;

– функціонування груп адміністративного співробітництва (Administrative Cooperation Groups, AdCos);

– фінансування спільних дій, яким Європейська Комісія фінансує діяльність із ринкового нагляду, що спільно здійснюються національними органами держав-членів;

– регулярні контакти і обговорення політики з національними представниками в Групі експертів внутрішнього ринку для продукції.

Що стосується України, то Главою 3 «Технічні бар'єри в торгівлі» (статті 53-58) розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною та ЄС визначено обов'язок сторін поглиблювати та вдосконалювати технічне співробітництво шляхом адаптації українського законодавства в цій сфері до «acquis communautaire», зокрема, через реформування заходів здійснення ринкового нагляду, що в подальшому сприятиме розвитку бізнесу та підтримці реалізації угоди СОТ про Технічні бар'єри в торгівлі. Тільки після повного узгодження галузевого та горизонтального законодавства, інституцій та стандартів України та ЄС до Угоди буде додано Протокол щодо оцінки відповідності та прийнятності промислової продукції (Угода АСАА) як невід'ємний її додаток для вільного просування українських товарів на внутрішньому ринку ЄС без додаткових процедур оцінки відповідності [19].

Відповідно до графіка наближення законодавства Україна має наблизити своє горизонтальне законодавство протягом одного року з дати набрання чинності Угодою (до початку 2017 року), а секторальне законодавство, що охоплює 27 секторів, – протягом 2-5 ро-

ків із дати набрання чинності Угодою (2017–2020 рр.). Відповідальним за реалізацію зобов'язань України щодо гармонізації горизонтального законодавства є Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (Міністерство економічного розвитку України), щодо секторального законодавства – центральні органи виконавчої влади, що здійснюють функції технічного регулювання у визначених сферах (Постанова КМУ від 16.12.2015 р. № 1057) [20].

Так, наразі в Україні наглядова діяльність загалом знаходиться у стані активної адаптації до міжнародно-правових норм та норм права ЄС та приведення у відповідність до принципів і практик, що застосовуються в європейському та міжнародному правопорядках. Визначений напрямок реалізується шляхом прийняття низки законів України, а саме: «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції», «Про загальну безпечність нехарчової продукції», «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» та інших та завдяки інституційному відокремленню ринкового нагляду від функції оцінки відповідності. На виконання інституційного відокремлення ринкового нагляду від функції оцінки відповідності в Україні формується інфраструктура якості європейського зразка, що включає: Національне агентство з акредитації України (НААУ), Національний орган стандартизації (ДП «УкрНДНЦ»), Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) та інші.

Ключові слова: ринковий нагляд на споживчому ринку непродовольчих товарів, EMARS II, PROSAFE, Директива 2001/95/ЄС, ICSMS, Administrative Cooperation Groups.

Стаття присвячена дослідженню питань, пов'язаних із розвитком правової сфери регулювання споживчого ринку непродовольчих товарів,

та розмежуванню компетенцій ЄС між органами, які здійснюють заходи з ринкового нагляду, та органами, що забезпечують виконання законодавства щодо безпеки продукції.

Стаття посвячена дослідженню питань, пов'язаних з розвитком правової сфери регулювання потребителського ринку непродовольствених товарів, і розмежуванню компетенцій ЄС між органами, що здійснюють заходи з ринкового нагляду, та органами, що забезпечують виконання законодавства щодо безпеки продукції.

This article is devoted to the study of issues related to the development of the legal sphere of regulation of the consumer market of non-food products and the delimitation of EU competences between the authorities involved in market surveillance and the authorities enforcing legislation on product safety.

Література

1. Кунєва М. Передмова. Стандартизація, метрологія, сертифікація. УКРСЕПРО : вебсайт. URL : http://www.csm.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1317:2012-04-10-10-58-06&catid=41:2009-10-16-12-08-07&Itemid=56&lang=uk.

2. Захист прав споживачів в Європейському Союзі та Україні 2007. Аналітичний звіт. Спільнота споживачів та громадські об'єднання. Спільнота споживачів та громадські об'єднання Спільний проект Європейського Союзу та Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй : вебсайт. URL : <http://www.consumerinfo.org.ua/upload/iblock/377/ConsumerProtectionReport-ua.pdf>.

3. Opinion of the European Economic and Social Committee on the Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee: EU Consumer Policy Strategy 2007–2013 – empowering consumers, enhancing their welfare, effectively protecting them COM(2007) 99 final. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52008AE0259>.

4. «Блакитна настанова» із впровадження правил Європейського Союзу щодо про-

дукції. URL : <https://www.knteu.kiev.ua/file/MTc=/db801a8e0a18da8685b2f55f7bcbb392.pdf>.

5. Доклад Консультативной группы по надзору за рынком (Группы МАРС) о ее деятельности и о 14-м заседании в Женеве (26-27 сентября 2016 г.). United Nations Economic Commission for Europe : website. – [ECE/CTCS/WP.6/2016/12/]. URL : https://www.unecce.org/fileadmin/DAM/trade/wp6/documents/2016/ECE_CTCS_WP.6_2016_12R_MARS_report.pdf.

6. Best practice techniques in Market Surveillance. URL : http://www.prosafe.org/index.php?option=com_zoo&task=item&item_id=1490&Itemid=270.

7. Regulation (EC) № 765/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 setting out the requirements for accreditation and market surveillance relating to the marketing of products and repealing Regulation (EEC) № 339/93 (Text with EEA relevance). EUR-Lex : database. Official Journal of the European Union L. 218. 13.8.2008. P. 30–47. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32008R0765>.

8. Communication from the Commission to the European Parliament, the council and the european economic and social committee 20 actions for safer and compliant products for Europe: a multi-annual action plan for the surveillance of products in the EU. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52013DC0076>.

9. Арабей Е.А. Правовые аспекты деятельности Европейского Союза в области защиты прав потребителей : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 – Международное право; Европейское право ; Москов. гос. юрид. ун-т им. О.Е. Кутафина, Воронеж. гос. ун-т. Москва, 2014. 256 с.

10. Европейский Союз: основополагающие акты в редакции Лиссабонского договора с комментариями / пер. А.О. Четвериков ; отв. ред. С.Ю. Кашкин. Москва : ИНФРА-М, 2008. 698 с.

11. Ринковий нагляд в Україні: реформи на шляху до європейського ринку. Документи з аналізу політики та планування інституційних змін / М. Борода та ін. Київ : Оптима, 2011. 22 с.

12. Directive 2001/95/EC of the European Parliament and of the Council of 3 December 2001 on general product safety (Text with EEA relevance). URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32001L0095>.

13. Regulation (EC) № 765/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 setting out the requirements for accreditation and market surveillance relating to the marketing of products and repealing Regulation (EEC) № 339/93 (Text with EEA relevance). EUR-Lex : database. Official Journal of the European Union L 218. 13.8.2008. P. 30–47. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32008R0765>.
14. Decision № 768/2008/EC of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 on a common framework for the marketing of products, and repealing Council Decision 93/465/EEC (Text with EEA relevance). EUR-Lex : database. Official Journal of the European Union L 218. 13.8.2008. P. 82–128. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32008D0768>.
15. Regulation (EC) № 764/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 laying down procedures relating to the application of certain national technical rules to products lawfully marketed in another Member State and repealing Decision No 3052/95/EC (Text with EEA relevance). EUR-Lex : database. Official Journal of the European Union L 218. 13.8.2008. P. 21–29]. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32008R0764>.
16. Information and Communication System on Market Surveillance / European Commission. URL : http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/internal-market-for-products/icsms/index_en.htm.
17. Session on ICSMS of the expert group on the Internal Market for Products, BRUSSELS 7TH JUNE 2013 – MINUTES / European Commission : official website. URL : <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/5465/attachments/1/translations/en/renditions/native>.
18. Communication from the Commission to the European Parliament, the council and the european economic and social committee 20 actions for safer and compliant products for Europe: a multi-annual action plan for the surveillance of products in the EU. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52013DC0076>.
19. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631.

